

**AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE TARIMSAL ÖDEME KURUMU
İNCELEMESİ: TARIMIN YENİDEN YAPILANDIRILMASI VE
MODERNİZASYONU KURUMU POLONYA ÖRNEĞİ***

Harun UÇAK
Mahir FİSUNOĞLU*****

ÖZET

Tarımsal desteklemelerin amacına ulaşması için, desteklemeleri yürütecek kurum veya kurumları inceleyen çalışmalar, literatürde oldukça sınırlıdır. Bu kurumların, bir ödeme yürütücü ve denetleyici kurum olarak yaptıkları uygulamalar, kaynakların en üst düzeyde kullanılması için önem kazanmaktadır. Birçok gelişmekte olan ülkede ve Türkiye’de de sıkça yaşanmış olan, tarımsal desteklemelerin amacı dışında kullanılmış olmasının en önemli nedenlerinden birisi, tarımsal ödeme kurumlarının üzerinde yeterli çalışmaların olmaması da önemli bir etken olduğu söylenebilir. Bu çalışmada, bir tarımsal ödeme kurumu örneği olarak Polonya’nın Tarımın Yeniden Yapılandırılması ve Modernizasyonu Kurumu (ARMA) incelenecektir. Polonya’dan tarımsal kurum örneği seçilmiş olmasının nedenleri; tarımsal yapı, ülke büyüklüğü, nüfus, milli gelir özellikleri açısından Türkiye’ye en yakın ülkelerden birisi olması ve Türkiye’nin AB Ortak Tarım Politikasına Uyum sürecinin devam etmesi yer almaktadır. ARMA kurumunun incelenmesi, özellikle AB fonlarının Türk tarımına aktarılmasında önemli sonuçlar ortaya koyabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ödeme Kurumu, Sübvansiyonlar, Tarımsal Krediler, Ortak Tarım Politikası

JEL Sınıflaması: J43, Q14, Q15, Q18

**A REVIEW OF AGRICULTURAL PAYMENT AGENCY ON THE PROCESS OF
EUROPEAN UNION MEMBERSHIP: THE AGENCY OF RESTRUCTURING AND
MODERNIZATION OF AGRICULTURE IN POLAND**

ABSTRACT

The studies of implementation of the payment agencies have been a limited number. These agencies have had significant role on the usage of resources. The distribution of agricultural subsidies and credits has been a debate in many countries, because of these support had been not achieved their aim. In this study, The Agency of Restructuring and Modernization of Agriculture in Poland (ARMA) is investigated as a agricultural payment agency. Polish agriculture has some similarities with Turkish Agriculture as structure of agriculture, size of the country, population, national income per person, when it compared other EU new member states which join to EU in 2004. ARMA sample as implementation of an agricultural payment agency put on important implications for Turkish Agriculture support systems on the process of Turkey’s EU membership.

Key Words: Payment Agency, Subsidies, Agricultural Credits, Common Agricultural Policy

JEL Classification: J43, Q14, Q15, Q18

---

* Bu çalışma Harun Uçak’ın 2009 yılında sunmuş olduğu doktora tezinden hazırlanmıştır.

** Yrd. Doç. Dr. Niğde Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü, hucak@nigde.edu.tr

*** Prof. Dr. Çukurova Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü, fisunogl@cu.edu.tr

GİRİŞ

İnsan yaşamının temel ihtiyacı olan gıda ile doğrudan ilişkisi olan tarım, tarih boyunca ülkelerin iktisadi politikalarının bir parçası olmuştur. Sanayileşme ile birlikte, tarım sektörünün milli gelir içindeki payları çoğu ülkede zamanla azalmasına rağmen, devletlerin tarıma desteği her zaman süregelmiştir. Bu desteklemelerin temel amacı, zamanın şartlarına göre değişikliklere uğramıştır. II. Dünya Savaşı sonrası gıda sıkıntısı çeken Avrupa ülkelerinin temel tarım politikası, tarımsal arzı arttırmak iken, günümüzde insan sağlığı ve çevre şartlarının korunmasına yönelik politikalar ağırlık kazanmıştır. Dolayısıyla, desteklemelerin yapısı zaman içinde değişikliklere uğramasına rağmen, tarım politikalarındaki önemi devam etmiştir.

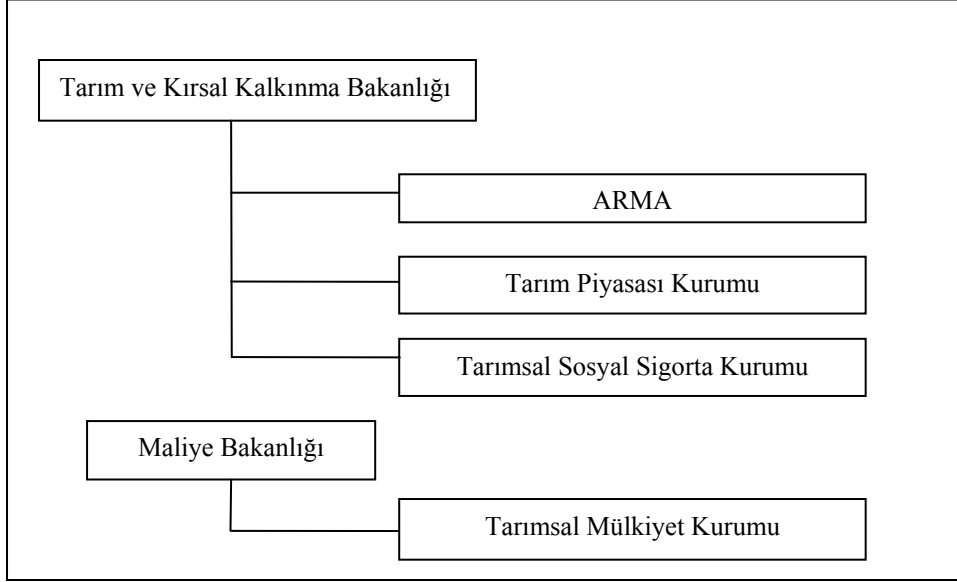
Polonya 313.000 km² alana ve 38,6 milyon nüfusa sahip orta büyüklükte bir AB üyesi ülkedir. 1 Mayıs 2004 tarihinde AB'ye tam üye olan Polonya, AB tam üyeliği sürecinde, diğer sektörlerde olduğu gibi tarım sektöründe de önemli reformlar yapılmıştır. Tarım sektörünün yapılanma sürecinde temel mali destek AB bütçesinden sağlanan fonlarla gerçekleştirilmiştir (Lublinska and Kasprzak 2005). AB Ortak Tarım Politikası çerçevesinde, ileriye yönelik planlamalarda Polonya tarımına AB fonlarından önemli miktarda katkı yapılması öngörülmektedir.

2007-2013 yılları arasında Avrupa Birliği'nin kırsal kalkınma için 77,6 Milyar EUR'luk destek sağlaması planlanmaktadır. Polonya'nın bu desteklerden 13,2 Milyar EUR kullanması öngörülmektedir. Oransal olarak bakıldığında, Polonya Avrupa Birliği'nin sağladığı toplam kırsal kalkınma desteklerinin %17'ini alarak en büyük paya sahip olacaktır (European Commission, 2006: 18). Polonya'nın Avrupa Birliğinden sağlanacak bu kırsal kalkınma desteklerinin etkin kullanılmasında en etkin kamu kurum olarak ARMA ön plana çıkmaktadır ve AB'nin kırsal kalkınma fonlarının Polonya'ya aktarılmasında ödeme kurumu işlevini yürütecektir. Polonya AB 2007-2013 Kırsal Kalkınma Planı'ndan en fazla destek alacak ülke olması nedeniyle, ARMA (Polonya Tarımın Yeniden Yapılandırılması ve Modernizasyonu Kurumu) Avrupa Birliği'nde Kırsal Kalkınma Fonlarının aktarılmasını sağlayan en büyük kurum olacaktır.

1. POLONYA'DA TARIMSAL KAMU KURUMLARI VE ARMA'NİN KONUMU

Polonya'da tarımın yönlendirilmesinde üç önemli kurum yer almaktadır. Bu kurumlardan Tarımın Yeniden Yapılandırılması ve Modernizasyonu Kurumu (ARMA), Tarım Piyasası Kurumu (AMA) ve Tarımsal Sosyal Sigorta Kurumu (KRUS) Tarım Bakanlığına, Tarımsal Mülkiyet Kurumu (APA) ise Maliye Bakanlığına bağlı olarak faaliyette bulunmaktadırlar. ARMA ve AMA ödeme kurumu işlevlerini görürken, APA tarım arazilerinin yeniden yapılandırılmasında konusunda işlev görmektedir. Şekil 1'de yer alan kurumlar dışında, Tarımsal Danışmanlık Hizmetleri (Agricultural Advisory Service) adı altında, AB Ortak Tarım Politikası araçlarının kullanımına yönelik danışmanlık ve eğitim hizmetleri veren birimler oluşturulmuştur (MARD, 2006). Polonya tarımında, tarımsal kurum olarak ARMA ön plana çıkmaktadır. ARMA, AB Ortak Tarım Politikası çerçevesinde Polonya tarımına yapılacak desteklemelerde, tarımsal ödeme kurumu görevini yürütmekle beraber, Polonya tarımının yeniden yapılandırılması programlarında yürütücü kurum görevleri de bulunmaktadır.

Şekil 1. Tarımsal Kamu Kurumları

Kaynak: MARD (2006), Agricultural and Food Economy In Poland, s. 68-71.

Polonya'daki tarımsal kurumlar içinde yer alan ARMA resmi olarak 1994 yılında kurulmuştur ve bu yıldan itibaren, Polonyalı çiftçileri, kırsal kesimde yaşayan insanları ve tarım kesimindeki girişimcileri desteklemektedir. Polonya'da şu anda, AB Ortak Tarım Politikası'na uyum ve tarımda yapısal politika mekanizmasına kaynak sağlayan iki ödeme kurumundan birisidir. ARMA'nın sorumluluğu şu programlar ve kıstasları kapsamaktadır (MARD, 2004):

- Ekilebilir alanlara yapılan doğrudan ödemeler,
- Meyve, sebze, su ürünleri ve su ürünlerinin işlenmesiyle ilgili genel organizasyon,
- Kırsal Kalkınma Planı,
- Sektör Eylemsel Programı "Gıda sektörünün Modernizasyonu ve Yeniden Yapılandırılması ve Kırsal Kalkınma 2004- 2006",
- Sektör Eylemsel Planı "Balıkçılık ve Balık İşleme 2004- 2006.

1.1. ARMA'DA KURUMSAL YAPILANMA

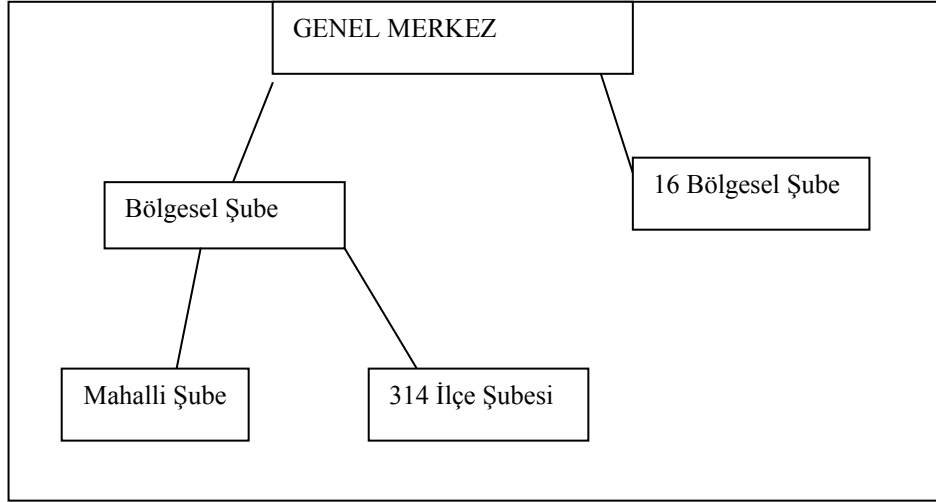
Kurulduğu 1994 yılında sadece Polonya hükümeti tarafından desteklenen ARMA'nın, AB tam üyeliği sürecinin başlaması ile birlikte kurumsal yapısında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Özellikle, Polonya'da tarımın yeniden yapılandırılmasında, AB desteklerinin önemli bir paya sahip olması ve bu desteklerden en üst düzeyde faydalanılması için nitelikli eleman sayısının artırılması önemli bir gereksinim olmuştur. AB üyeliği süreci ARMA'nın yapılanmasında da önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. 2000 yılına kadar sadece Varşova'da faaliyetlerini sürdüren kurum, daha sonrasında bölgesel ve yerel ofislerle kurumsal ağını genişletmiştir. Günümüze kara gelen süreçte de, kurumun merkezde bulunan istihdam yapısında önemli bir değişikliğin olmadığı, fakat bölgesel odalarda ve özellikle poviat odalarında önemli istihdam artışının olduğu belirtilmektedir (ARMA, agis 2009)

ARMA'da istihdam yapısı sürekli ve mevsimlik çalışanlardan oluşmaktadır. Çalışanların büyük çoğunluğu da sürekli personelden oluşmaktadır. Mevsimlik çalışanların büyük çoğunluğu bölgesel odalarda istihdam edilmektedir. Bölgesel odalarda çalışan personelin seçiminde, kırsal koşullar hakkında bilgi sahibi, kırsal kalkınma konusunda tecrübeli, kırsal kesimde yaşayanlarla iletişim yeteneği olan kişilere öncelik tanınmıştır. Kurum Merkezi için yapılan personel seçiminde, kırsal bölgeler ve tarım sektörü hakkında bilgi sahibi olma yanında yabancı dil bilgisi de önem kazanmıştır (ARMA, agis, 2009).

ARMA merkezinin organizasyon yapısı, bir başkan, 4 başkan yardımcısı, bir baş hesap uzmanı ve alt birimlerden oluşmaktadır. Aralık 2007 tarihi itibarıyla 1366 kişi merkezde görev yapmaktadır. ARMA'da toplam çalışan sayısında sürekli bir artış görülürken, genel merkezde çalışan sayısında önemli bir artış görülememektedir. Bununla birlikte, yeni organizasyon yapısının eskisinden en önemli farkı, AB tam üyeliği ile yeni bölümlerin kurulmuş olmasıdır. ARMA, Polonya'daki tarım kesimine aktarılan tüm AB tarımsal destekleme fonlarının aktarılmasında ödeme kurumu görevini yerine getirmektedir. Dolayısıyla, desteklemelerin sağlandığı AB ile desteklemelerden faydalanacak tarım kesimi arasındaki koordinasyonun sağlanması için, etkin bir kurumsallaşma sürecine ihtiyaç duyulmuştur.

ARMA başkanı, Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanı ve Maliye Bakanının önerisi ile başbakan tarafından atanmaktadır. Polonya'nın idari yapılanması 16 bölge (voivodship), 373 il veya ilçe (powiat) ve 2489 belde (gmina) olmak üzere üç düzeyde oluşmaktadır ve dolayısıyla da ARMA'nın yapılanmasında idari yapı göz önünde bulundurulmuştur. ARMA'nın idari yapılanması Genel merkez, 16 bölgesel ofis ve 314 mahalli şube şeklinde oluşmuştur.

Şekil 2. ARMA Kurumsal Yapılanması

Kaynak: ARMA (2005), ARMA-Year After Accession, s. 10.

Bölgesel Daireler SAPARD (Tarımsal ve Kırsal Kalkınma için Özel Eylem Planı) programı yönetimi için yapılan hazırlıklar aşamasında 2000 yılında oluşturulmuştur. Powiat daireleri, OTP araçları altında bir ödeme kurumunun işlevi için hazırlıklar çerçevesinde 2002 yılında oluşturulmuştur. Bölgesel daireler daha sonra benzer amaçlar için geliştirilmiştir. İlçe odalarında çalışanların oranı, toplam çalışanlar içindeki payı hızlı bir

şekilde artarak en yüksek orana ulaşmıştır. Bu odalar, merkez ve taşra arasındaki iletişim sağlanmasında etkin rol oynamaktadırlar.

1.2. ARMA'NIN GÖREVLERİ

ARMA'nın hedef kitlesini; çiftçiler, kırsal alanda yaşayanlar, gıda ve tarım işletmeleri, üretici grupları, belediyeler ve ormancılık faaliyetinde bulunular oluşturmaktadır. Bu farklı özellikteki hedef kitlelerine ulaşılabilmesi için, çok fonksiyonlu ve etkin bir yapılanmaya gereksinim duyulmuştur. ARMA tarafından kullanılan destek araçlarının artmasıyla ve özellikle son yıllarda dinamik bir kurumsallaşma ve teşkilatlanmayla birlikte kurumun etkinliği artmaktadır. Kurumun, Polonya'nın AB üyelik süreci öncesi temel olarak yürüttüğü görevlerden birincisi devlet destek araçlarını yönetmek, diğeri de EAGGF (Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu) Garanti Bölümü tarafından ortaklaşa finanse edilen katılım öncesi yardımları yöneten SAPARD (Tarımsal ve Kırsal Kalkınma Özel Katılım Programı) ajansı görevini yerine getirmek olarak belirtilmektedir (ARMA, 2005). ARMA'nın Polonya'nın AB tam üyeliği sonrası yürüttüğü ek ilave görevler ise, yeni ilave görevler isedoğrudan ödeme kurumu olarak, kırsal kalkınma planı, meyve ve sebze ortak piyasasını teşkilatlanması için mali destek ve balıkçılık konularını içeren EAGGF Garanti Bölümü tarafından finanse edilen Ortak Tarım Politikası (OTP) ve II sütunları araçlarını yöneten ödeme kurumu görevlerini yerine getirmek, ABi fonlarından finanse edilen Sektör Eylemsel Programı (SOP) için yürütücü ve kesin ödeme kurumu görevini yerine getirmek olduğu belirtilmektedir (ARMA, 2005).

Tablo 1. 2001-2007 tarihleri arasında ARMA tarafından dağıtılan fonlar (milyon PLN**)

Destek Türü	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007*	2001-2007
Ulusal Destek	1832,6	1331,6	1010,1	907,7	762,5	512,3	291,3	6648,1
SOP	-	-	-	1,6	1380,5	1881,0	1136,0	4399,1
SAPARD Programı	-	0,1	805,0	1345,1	1834,9	59,7	0,0	4044,8
AB OTP	-	0,0	0,0	1680,4	7349,5	14243,4	8133,0	31406,3
Toplam	1832,6	1331,7	1815,1	3934,8	11327,4	16696,4	9560,8	46498,8
İçerik								
Ulusal destek	1832,6	1331,6	1211,4	1911,2	4252,0	5986,5	3248,8	19774,1
AB OTP	-	0,1	603,7	2023,6	7075,4	10709,9	6312,0	26724,7
Toplam (EUR)***	499,6	345,4	412,7	867,8	2813,9	4286,5	2527,4	11753,3

Kaynak: ARMA araştırma sürecinde Kurumdan sağlanan veriler.

*30.06.2007 tarihine kadar yapılan ödemeleri içermektedir.

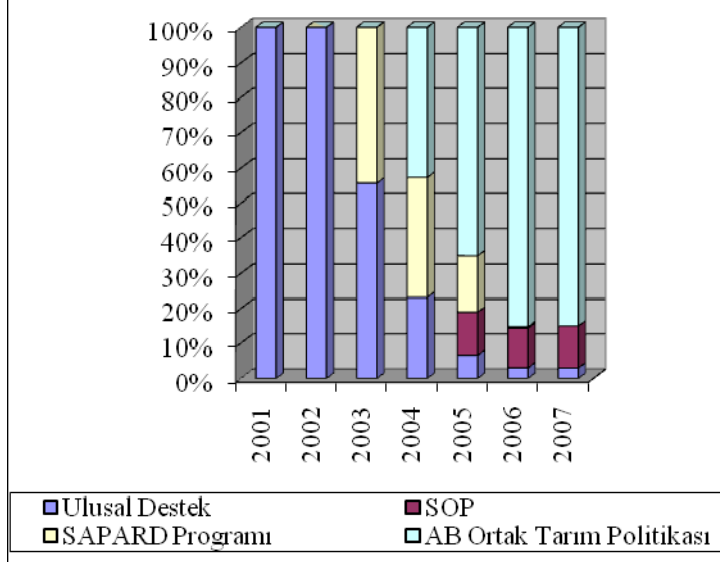
** PLN Polonya para birimini (Zloty) göstermektedir.

***Polonya Merkez Bankasının yıllık ortalama EUR değerlerine göre hesaplanmıştır.

Tablo 1'de ARMA tarafından dağıtılan fonların miktarı görülmektedir. 2001 yılında 1,832 Milyar PLN (499 Milyon EUR) transfer gerçekleştiren ARMA, 2006 yılında yaklaşık 10 katı bir artışla 16,696 Milyar PLN'ye (4,3 Milyar EUR) ulaşan transfer gerçekleştirmiştir. Transferlerdeki büyük artışın en önemli nedeni AB fonlarının Polonya

tarımına aktarılmasında ARMA'nın bir ödeme kurumu olarak faaliyet göstermesi rol oynamaktadır.

Şekil 3. 2001-2007 Yılları Arasında ARMA Tarafından Dağıtılan Fonların Yapısı

Kaynak: ARMA araştırma sürecinde Kurumdan sağlanan veriler.

2002 yılına kadar ARMA'nın gerçekleştirdiği fon transferlerinin tamamı ulusal kaynaklardan karşılanırken, Polonya'nın AB tam üyeliği sürecinde fon kaynaklarının önemli kısmının AB fonlarından karşılandığı görülmektedir. 2006 yılında ARMA'nın gerçekleştirdiği fon transferlerinin kaynağı %64 AB fonları ve %34 ulusal kaynaklar olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılına gelindiğinde yapılan transferlerin %85'inin AB Ortak Tarım Politikasına uyum için yapılan faaliyetlere yapıldığı görülmektedir.

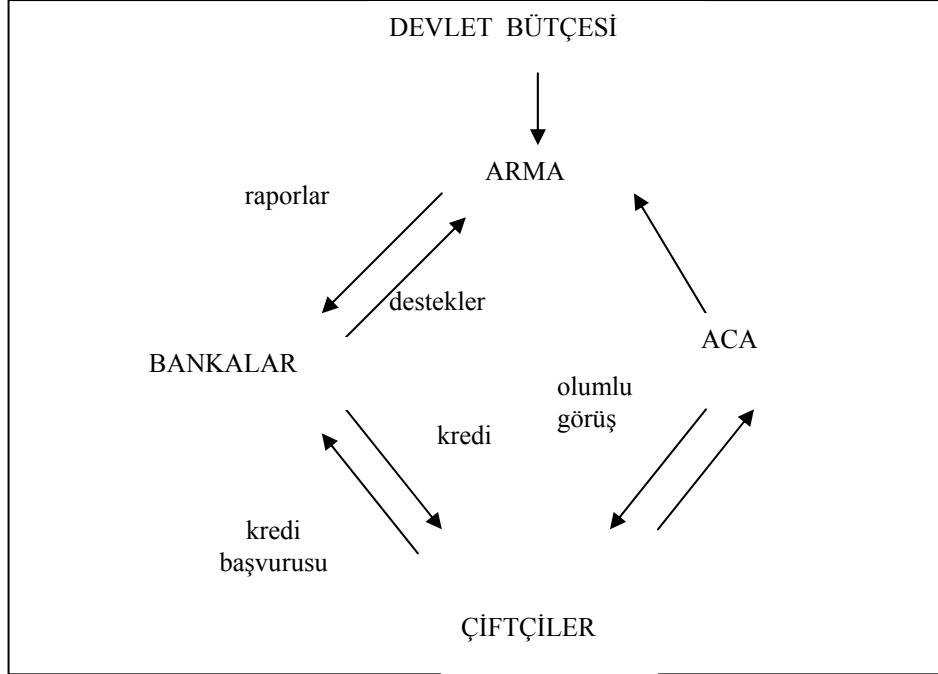
2. POLONYA'DA TARIMSAL DESTEKLEME ARAÇLARI

ARMA kuruluşunda sadece Polonya Devletinin desteği ile tarım kesimine desteklemeleri aktarırken, başlangıçtaki bu desteklemeler, yatırımlar üzerindeki faizi, sermaye kredilerinin sağlanması ve kredilerin geri ödenmelerinin garanti edilmesi şeklinde olmuştur (ARMA, 2005). ARMA'nın yürüttüğü AB desteklemeleri tam üyelik sürecinde başlamıştır. Dolayısıyla, devlet destekleme araçları Kurumun kuruluşundan AB tam üyeliğine 1994-2003 kadar olan dönem ve 2004 sonrası dönem olmak üzere iki kısımda incelenecektir.

2.1. 1994-2003 DÖNEMİ DEVLET DESTEKLEME ARAÇLARININ EVRİMİ

Kredi destek sistemi Şekil 4' de görüldüğü gibi çok karmaşık olmayıp oldukça açıktır. Bir çiftçinin kredi başvurusu, ticari bir krediye başvurudaki şartlara benzer bir yol izlemektedir. Ek olarak söz konusu kredi için, Tarımsal Danışma Merkezi (ACA)'nın olumlu görüşü gerekmektedir. Bununla birlikte, tarımsal kredilerin ticari krediler ile karşılaştırıldıklarında çiftçilere sağladığı önemli avantajlar vardır. Genellikle bu krediler daha düşük faiz oranı, daha uzun vade ve erteleme süresi içermektedir (Danilowska, 2005:6).

Şekil 4. Kredi Aktarım Mekanizması

Kaynak: DANILOWSKA, Alina (2005), The Credit Support System in the Polish Agriculture, The Evaluation of 10 Years Performances, paper prepared for presentation at the 99th seminar of the EAAE, s. 6.

1994-2003 yılları arasında ARMA tarafından desteklenen yatırım kredilerinde, gerek sayı gerekse miktar bakımından, en önemli payın genç çiftçiler için sağlanan kredilerin oluşturduğu görülmektedir. Diğer taraftan, gerek Avrupa Birliği tam üyeliği öncesi gerekse de tam üyelik sonrası, işsizlik, Polonya ekonomisinin en önemli sorunlarından birisi olmuştur. Genç çiftçilerin desteklenmesi, işsizliğin azaltılması amacıyla çok tarımın yeniden yapılandırılmasına yönelik olmuştur. Tarımda modernizasyon ve yeni tekniklerin kullanımına uyum, genç çiftçiler tarafından daha hızlı bir şekilde sağlanabilmektedir. Diğer önemli yatırım kredilerini, temel yatırım kredileri, sektörel ve bölgesel krediler ve arazi satın alımı için sağlanan krediler oluşturmaktadır. ARMA tarafından 1994-2003 yılları arasında arazi satın alımı için de önemli sayıda kredi sağlanmıştır. Arazi satın alımı için kullanılan kredilerin amacı tarımsal alanları toplulaştırarak ölçek olarak daha büyük duruma getirmek ve dolayısıyla da ölçek ekonomisi sayesinde daha rekabetçi bir tarım yapısını kazandırmak olduğu söylenebilir.

Tablo 2. ARMA Tarafından 1994–2003 Yılları Arasında Desteklenen Yatırım Kredilerinin Sayısı ve Miktarı

Kredi Limiti	Sayı	Miktar (PLN million)
Genç çiftçiler için sağlanan krediler	103573	7256,65
Temel yatırım kredileri	87986	4221,08
Sektörel ve bölgesel krediler	23139	3464,28
Arazi satın alımı için sağlanan krediler	7358	1319,71
Yeni iş imkânlarının yaratılması için sağlanan krediler	3918	488,62
Tarımsal üretime başlanması ve artırılması için sağlanan krediler	424	25,73
Üretici grupları için sağlanan krediler	8	4,41
Tarımsal tanzim kredileri	10	4,13
Tarımsal ürünlerin yeniden yapılandırılmasına yönelik krediler	20	1,76
Sübvansiyonlara ilaveler	1	0,12
Toplam*	290437	16 786,49

Kaynak: ARMA (2005), ARMA-Year After Accession, Warsaw, s. 13.

*2003 yılında 1EUR=4,4 PLN'dir. 2003 değeriyle toplam destekleme miktarı yaklaşık olarak 3,8 Milyar EUR'dur.

ARMA tarafından dağıtılan kredilerin sayısal dağılımına bakıldığında genç çiftçilere sağlanan kredilerinin toplam krediler içindeki payının %35,6 olduğu görülmektedir. Temel yatırım kredilerinin payı %30,2 ve arazi satın alımı için sağlanan kredilerin payı %24,5 olarak gerçekleşmiştir. Desteklenen yatırım kredilerinin miktar olarak dağılımına bakıldığında ise, genç çiftçilere sağlanan kredi miktarı toplam kredilerin %43'ünü oluşturmaktadır. Temel yatırım kredilerine sağlanan miktarının toplam içindeki payı %25,1 olarak gerçekleşmiştir. Kredi başına ortalama ödemelerde en yüksek oranın sektörel ve bölgesel kredilerde olduğu görülmektedir. Sektörel ve bölgesel kredilerin sayısının toplamdaki oranı %8 iken, toplam kredi miktarının %20,6'sı bu alanda kullanılmıştır ve kredi başına ortalama ödemenin yaklaşık 70.000 PLN olarak gerçekleşmiştir. Diğer dikkat çeken bir nokta ise, arazi satın alımı ile ilgili olup, bu alanda kredi sayısının toplam kredi sayısındaki payı %24,6 iken, parasal değerinin toplam kredi içindeki payı %7,9 dur. Buradan çıkan sonuç, arazi satın alımının genelde geniş arazi satın alımından çok, mevcut arazilere yakın arazilerin satın alımı ile ortalama tarımsal arazilerin büyüklüğünün artırılması hedeflenmiştir.

2.2. 2004 YILI SONRASI KIRSAL BÖLGELER VE TARIMSAL DEVLET DESTEKLEMELERİ

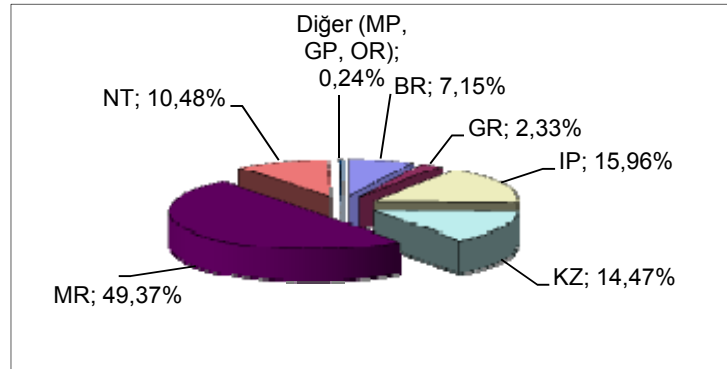
2004 yılında Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı kararı uyarınca, tarım, gıda işleme ve tarımsal hizmet sektörlerindeki projeleri desteklemeyi amaçlayan 13 türde kredi sağlanmıştır. Bunlar (ARMA, agis, 2009):

- Tarım, tarımsal gıda işleme ve tarımsal hizmet sektöründeki projeler için krediler: IP sembolü,
- Arazi satın alımı kredileri: KZ sembolü,
- 40 yaşından büyük olmayan kişilere, çiftlik kurması veya donanımını arttırması için sağlanan krediler: MR sembolü,

- “Tarımsal Makine ve Gereçlerinin Kolektif Kullanımının Sektörel Programları” başlığı altında sağlanan krediler: BR/10 sembolü,
- Patates işleme endüstrisinin yeniden yapılandırılıp, kullanım alanlarının geliştirilmesine yönelik sektörel destekler: BR/13 sembolü,
- “Polonya’da Et Endüstrisi ve Yumurta Üretiminin Yeniden Yapılandırılması ve Modernizasyonu” başlığı altında sağlanan krediler: BR/14 sembolü,
- “Süt İşleme Endüstrisi için Sektörel Program” altında sağlanan krediler: BR/15,
- “Polonya’da Hayvansal Ürünler İşleme Endüstrisinin Yeniden Yapılandırılması ve Modernizasyonu Destekleyen Sektörel Program” başlığı altında sağlanan krediler: BR/16, sembolü
- Tarım Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı tarafından kabul edilen, devlet hazine arazileri üzerine çiftlik kurulması programı altında kiralanmış arazilerin kurulması ve donatılması: OR sembolü,
- 15 Eylül 2000 yılında kabul edilen yasaya göre kurulan tarımsal üretici grupları tarafından yürütülen tarım, tarım-gıda işleme ve tarımsal servis sektörlerindeki projeler için sağlanan krediler: GP sembolü,
- Tarımla ilgili aile işletmelerinin kurulması ve donatılmasına yönelik tarımsal arazi alımı için sağlanan krediler: GR sembolü,
- Bioethanol ve biocomponents üretimi için gerekli hammaddelerin, yüksek kalitede üretimi sağlayan veya sağlıklı koşullarda hayvansal üretim düzenlemeleri, çevresel ve hayvan sağlığı gereksinimlerini kapsayan yeni üretim teknolojilerinin üretimi ile ilgili projeler için sağlanan krediler: NT sembolü,
- Çeşitli nedenlerden (ilaçlar, dolu, aşırı yağışlar, don, su baskını, kasırga, yangın, zararlı kemirgen ve haşere saldırısı, toprak kayması) zarar gören tarımsal araziler ve tarımsal üretimle ilgili özel sektörde yeniden yapılanma ve onarım için sağlanan krediler: KL sembolü.

Şekil 5. 2004-2007 Yılları Arasında Sağlanan Tercihli Yatırım Kredilerinin Dağılımı

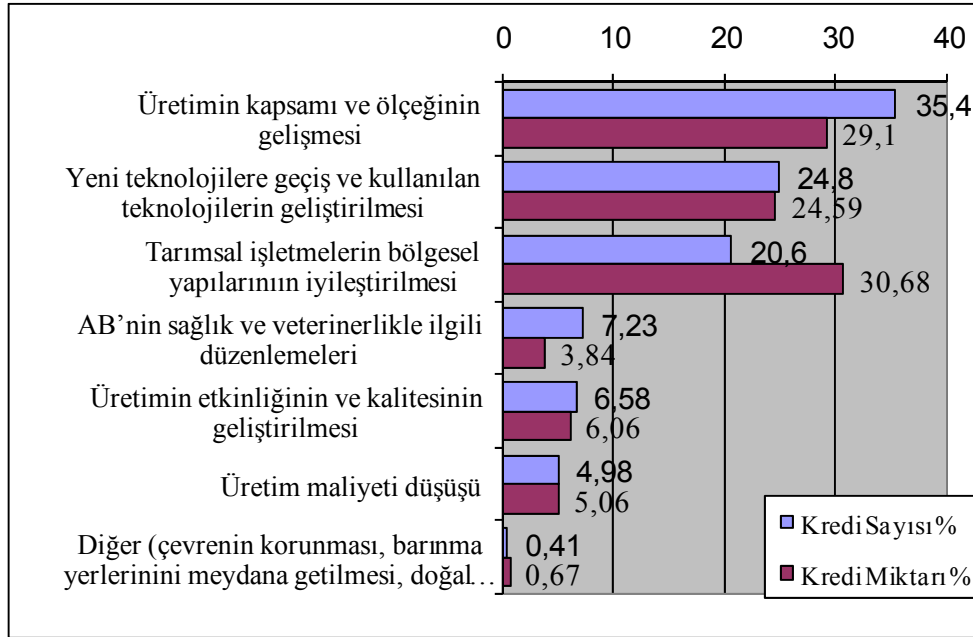

Kaynak: ARIMR (2007), ARIMR-Trzy Lata Po Akcesji, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Warszawa, s. 16.

2004-2007 Yılları arasında sağlanan tercihli yatırım kredilerinin dağılımına bakıldığında en büyük payın genç çiftçilere sağlanan krediler olduğu görülmektedir. Genç

çiftçilere, belirtilen dönemdeki tercihli yatırım kredilerinin %49,37'si kullanılmıştır. En büyük desteğin bu kesime ayrılmasının nedeni olarak, tarımdaki yeniden yapılandırmayı hızlandırmak ve işsizlik sorununa karşı alınan önlemlerin desteklenmesi olduğu söylenebilir.

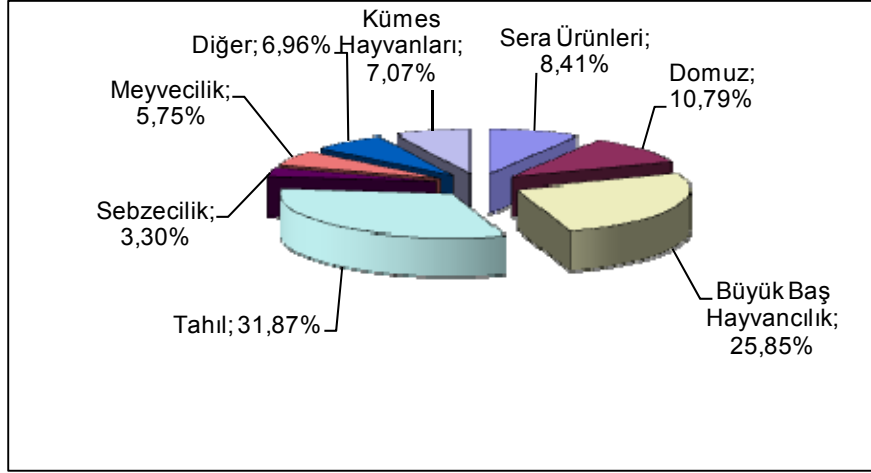
Şekil 6. AB Üyeliği Sonrası Kredi Türlerine Göre Devlet Desteğinin Yapısı (%)

Kaynak: ARMA araştırma sürecinde Kurumdan sağlanan veriler.

AB üyeliği sonrasında Polonya'da devletin tarım kesimine yaptığı kredi desteklerinde başvuru sayısı bakımından en yüksek payı, %35,4 ile tarımsal ürün kapsamının ve ölçeğinin geliştirilmesi almıştır. Tarımsal işletmelerin bölgesel yapılarının geliştirilmesi ve yeni teknolojilere geçiş veya kullanılan teknolojilerin geliştirilmesine yönelik yatırımlar, devlet desteğinden önemli pay alan diğer faaliyetlerdir. Tarımsal işletmelerin bölgesel yapılarının geliştirilmesine yönelik kredi sayısı toplam kredilerin %20,6'sını oluştururken, kullanılan miktarın %30,68'ini oluşturarak en yüksek paya sahip olmuştur. Dolayısıyla bu alandaki kredi başına ödeme miktarının yüksek olduğu sonucu çıkmaktadır.

Polonya'nın iklim şartları nedeniyle bitkisel üretimin çeşitliliği tüm yılda sınırlı kalmaktadır. İklim koşullarına karşı alınan önlemler ise tarımsal üretimin maliyetini arttırmaktadır. Dolayısıyla, tüm yılda üretimin sürekliliğinin sağlanabildiği hayvancılık sektörüne bağlı kredi talepleri, toplam krediler içinde önemli yer tutmaktadır. Polonya hayvancılık sektörünün verimliliğinin AB ortalamasının altında olmakla beraber, yapılan desteklemeler ile sürekli bir gelişim içindedir (MARD, 2006).

Şekil 7. Çiftçilere Verilen Kredilerin Ödemelerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı (2004-2007)

Kaynak: ARIMR (2007), ARIMR-Trzy Lata Po Akcesji, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Warszawa, s.19.

2004-2007 yılları arasında, ARMA tarafından çiftçilere verilen kredi ödemelerinin faaliyet alanlarına göre dağılımına bakıldığında en büyük payı hayvancılığa yapılan ödemelerin aldığı görülmektedir. Hayvancılığa sağlanan kredilerin yarısından fazlası büyük baş hayvancılığa sağlanmış olup, toplam krediler içinde %25,85 paya sahip olmuştur. Hayvancılıktan sonra en fazla kredinin kullanıldığı faaliyet alanı ise tahıl alanında olmuştur. (MARD, 2006,)Polonya’da, serbest piyasa ekonomisine geçildiği 1989 yılından günümüze hayvan sayılarında azalma meydana geldiğini ve özellikle, koyun sayısı %90 civarında azaldığını, sığır sayısının 10 milyon’dan 5,5 milyona düştüğünü belirtmektedir. Hayvan sayısının düşmemesi verimliliğin artırılması için hayvancılık sektörüne yönelik krediler önemli bir yer tutmaktadır.

2.3. TARIMSAL ÜRETİCİ BİRLİKLERİNE SAĞLANAN MADDİ DESTEKLER

Tarımsal üretici birlikleri oluşumu 1992-1993 yıllarında başlamaktadır. Tarımsal üretici birliklerini desteklemeye yönelik kanun yürürlüğe girmeden önce yaklaşık 700 civarında kayıtlı birlik bulunmakta idi Bu birliklerin üye sayıları ve her bir birliğin arz ettiği üretim miktarı oldukça farklılık göstermektedir; fakat bu birlikler üretim kapasiteleri Avrupa Birliğindeki benzer birliklere göre oldukça küçük yapıdadır (MARD, 2004a)

Tablo 3. Tarımsal Üretici Birliklerine Sağlanan Maddi Destekler (2004-2006)

Sözleşme Yılı	Sözleşme Yapılan Birlik Sayısı	Toplam Destek Miktarı (1000 PLN)	Ortalama Destek Miktarı (1000 PLN)
2004	58	5071,3	87,4
2005	49	2746,8	561
2006	44	3332,6	58,5

Kaynak: ARIMR (2007), ARIMR-Trzy Lata Po Akcesji, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Warszawa, s.23.

Tablo 3’de tarımsal üretici birliklerine sağlanan maddi destekler yer almaktadır. 2004 yılı başında 700 civarında tarımsal üretici birliği bulunurken, bu tarımsal üretici birliklerinin çok az bir bölümü mali desteklerden faydalanmıştır. Polonya Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı 2004-2006 Kırsal Kalkınma Raporunda, yeni tarımsal üretici birliklerinin kurulmasına ve birliklerin işleyişine olan ilginin az olmasının sebeplerini şöyle belirtmektedir (MARD, 2004a).

- Birlik faaliyetleri ile birlikte tecrübe eksikliği,
- Çiftçilerin, ortak hareketten kaynaklanan avantajları yeterince kavrayamamış olması,
- Tarımsal kooperatiflerle ilgili 1948-1990 yılları arasında yaşanan olumsuz tecrübeler,
- Etkin ekonomik faaliyete başlamak için fon eksikliği,
- Birliklerle yapılan sözleşmeleri sonlandırmak için bazı tüketici kesimlerindeki mevcut isteksizliğin neden olduğu, sözleşmenin sona erdirilmesi ile ilgili zorluklar.

2.4. HAYVANSAL ÜRÜNLER İŞLEME ENDÜSTRİSİNİN DESTEKLENMESİ

ARMA, 2001 yılından itibaren tarımsal ürünlerin işlenmesine yönelik işletmeleri desteklemeye başlamıştır. Kesim hayvanlarından elde edilen et ile birlikte, bu hayvanlardan elde edilen yan ürünlerin işlenmesine yönelik desteklemeler yapılmıştır. Bu desteklemeler içinde büyükbaş ve küçükbaş hayvanların nakilleri, işlenmesi, bu hayvanlardan elde edilen sofralık ürünler, kemik tozu ve benzeri hammaddelerin üretimi yer almaktadır. 2004-2006 sonu yılları arasında, hayvansal ürünlerin işlenmesine yönelik destekleme miktarı 77 Milyon PLN olarak gerçekleşmiştir (ARIMR, 2007, 28).

3. KIRSAL BÖLGELER VE TARIMI DESTEKLEMEDE KULLANILAN AB ARAÇLARI

3.1.SAPARD

1999 yılında kurulan SAPARD (Tarımsal ve Kırsal Kalkınma için Özel Eylem Programı), AB adayı Merkez ve Doğu Avrupa Ülkeleri’nin (Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Estonya, Litvanya, Letonya, Romanya, Bulgaristan) Tek Pazar ile Ortak Tarım Politikası’na hazırlık süreçlerini destekleyen bir uyum programıdır. AB adayı Merkez ve Doğu Avrupa Ülkeleri’nde kırsal bölgelerin kalkınmasına, tarım sektörünün gelişmesine ve AB’nin Ortak Tarım Politikası’na uyumun sağlanmasına yönelik projelere destek sağlamıştır (Rudnicki, 2009).

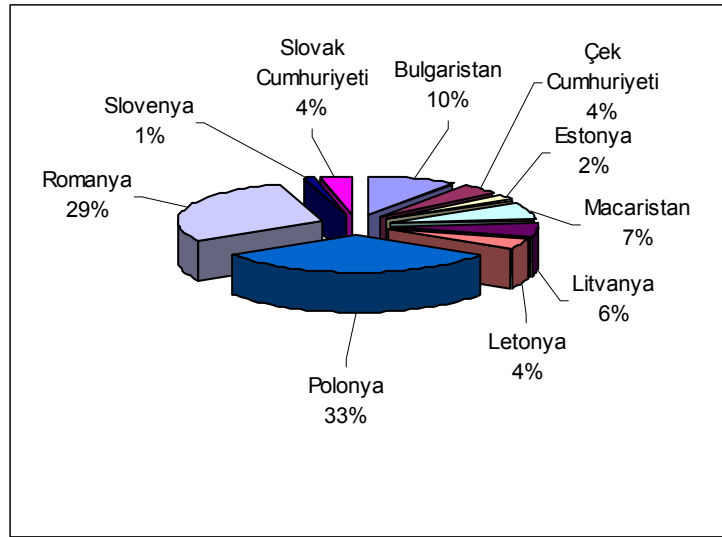
SAPARD Dairesinin kuruluş gereksinimi Avrupa Konseyi Düzenlemeleri ve Çok Yıllı Mali Anlaşmada (MAFA) ortaya çıkan hazırlıklardan meydana gelmiştir ve Polonya Cumhuriyeti Devleti ve Avrupa Komisyonu tarafından 25 Ocak 2001 yılında imzalanmıştır ARMA’ya bir SAPARD Dairesi olarak hareket etmesine izin veren akreditasyon süreçleri Kasım 2000 ‘de tasarlanmıştır. 20 Eylül 2001 tarihinde de, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi SAPARD kurumu akreditasyonun ulusal senedini yayınlamıştır. SAPARD’ı yönetmesi için ARMA’ya verilen belge, 2 Temmuz 2002’de Avrupa Birliğinin Resmi Gazetesi’nde yayınlanmış ve akreditasyon sürecinin resmi sonucunu meydana gelmiştir (ARMA, 2005).

Polonya, AB’nin tarım sektörü için ayırdığı SAPARD fonundan en fazla faydalanan ülkedir. 2000–2006 yılları arasında SAPARD kapsamında AB adayı Merkez ve Doğu Avrupa Ülkeleri’ne sağlanan desteklerin miktarı 529 milyon EUR olup, dağılımına

bakıldığında %33 pay ile en yüksek oranın Polonya tarafından kullanıldığı şekil 8’de görülmektedir. SAPARD’ın stratejik amaçları şunlardır (MARD, 2004a):

- Ülke içi ve uluslararası alanda Polonya tarım-gıda sektörünün rekabet gücünü artırılması,
- Tarım-gıda sektörünün güvenli, hijyenik gıda kalitesine ve AB mevzuatıyla uyumlu çevresel standartlara göre düzenlenmesi

Şekil 8. 2000-2006 Yılları Arasında SAPARD’ın Ünelere Göre Dağılımı

Kaynak: European Commission (2001), SAPARD: How the Multi-annual Financing Agreement Works, Reference: MEMO/01/106, Brussels

- Teknik altyapının gelişmesini ve geleneksel tarım faaliyetleri dışındaki iş faaliyetlerini artırarak kırsal bölgelerin çok fonksiyonlu kalkınmasını teşvik edilmesidir.

SAPARD’ın idaresine yönelik akreditatasyonun kabul edilmesiyle beraber, ARMA, Polonya’da AB prosedürlerine göre hareket eden ilk kurum olmuştur. Çok yıllık mali anlaşma hükümleriyle uyumlu olarak ARMA, bir SAPARD kurumu olarak, uygulama ve ödemeler olmak üzere iki fonksiyonu yerine getirmektedir. Uygulama Kurumu olarak fonksiyonları; başvuruların kabulü için ve seçim kistasları için ilan verme, başvuruların kabulü ve resmi kontrolü, başvuruların teknik ve ekonomik değerlendirmesi, kurum ve muhtemel lehtarlar arasında yazılı sözleşmelerin hazırlanması, kontrol (monitoring) ve raporlama olarak sıralanabilir (ARMA, 2005). ARMA’nın ödeme kurumu olarak fonksiyonları ise, ödeme taleplerinin incelenmesi, gizli veya ani denetim ve ödemenin uygunluğunun teyidi, ödemelerin ön izni, ödeme, borç ve ödemelerin kaydı olarak sıralanabilir (ARMA 2005).

SAPARD programı Avrupa Komisyonunun 2 Temmuz 2002 tarihli kararıyla temel olarak başlamıştır ve kapsadığı alanlar ve miktarlarla ilgili bilgiler Tablo 4’de yer almaktadır. Bu tabloya göre, 30.06.2007 tarihine kadar SAPARD programı çerçevesinde

22786 sözleşmenin yapıldığı ve bu sözleşmeler karşılığında 4512,2 milyon PLN (1,187 Milyar EUR) ödeme yapıldığını görülmektedir. SAPARD çerçevesinde yapılan sözleşmelerin büyük kısmı tarımsal işletme yatırımları konusunda olmuştur. Miktar olarak ise ödemelerin yaklaşık yarısı kırsal bölgelerdeki altyapı harcamalarına yapılmıştır. Kırsal bölgelerdeki altyapı yatırımlarına yönelik 4483 sözleşmeye karşılık 2041 Milyon PLN (537 Milyon EUR) ödeme yapılmıştır. Bu alanda sözleşme başına yapılan ödeme miktarı yaklaşık 455.275 PLN (198.000 EUR) olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4. SAPARD Çerçevesindeki Desteklemelerin Tedbirlere Göre Dağılımı

Tedbirler	Yürürlüğe konulmuş sözleşme sayısı	Yürürlüğe konulmuş sözleşmelere yapılan ödeme miktarı	
		PLN (Milyon)	EUR** (Bin)
Çiftlik ve balık ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması	1268	1528,0	402,1
Tarımsal işletme yatırımları	12927	588,5	154,8
Kırsal alanların altyapısının geliştirilmesi	4483	2041,5	537,2
Kırsal bölgelerdeki iktisadi faaliyetlerin çeşitlendirilmesi	4071	342,3	90,1
Mesleki eğitim	14	37,5	9,9
Teknik yardım	23	4,8	1,7
Toplam	22786	4512,6	1187,5

Kaynak: ARMA araştırma sürecinde Kurumdan sağlanan veriler.

* 30.06.2007 tarihine kadar yapılan işlemleri içermektedir.

**EUR kurundan miktarlar yaklaşık rakamları göstermektedir. Polonya Merkez Bankasının 2007 yılı EUR kuruna göre hesaplanmıştır.

3.2. ALAN ÖDEMELERİ

Polonya'da AB'ye giriş sürecinde, çiftçilere doğrudan ödemeler şeklinde belirli desteklemeler yapılmıştır. Bu desteklemeler, toplam arazi içerisindeki ekilebilir alanlara yapılan mali desteklemeleri içermekle birlikte, tarımsal faaliyetin türü de desteklemede önemli olmuştur (ARMA, 2005). Polonya'da doğrudan desteklemeler iki kısımda incelenebilir. Birincisi, tek alan ödemesidir ve tümüyle AB bütçesi tarafından finanse edilmektedir. Hesaplanması tarımsal alanda uygun şartlar altında elde edilebilecek gelire dayanmaktadır. İkincisi ise tamamlayıcı alan ödemeleri olup Polonya'nın kendi ulusal bütçesinden finanse edilmektedir. Bu desteklemeler belirli ürünlere yapılmaktadır. Bu ürünlerden hektar başına en büyük destek şerbetçiotu üretimine yönelik olup, hektar başına 242,07 EUR'dur.

Tablo 5. Polonya'da Tarımsal Alanlara Yapılan Doğrudan Ödemelerin Miktarı (Milyon EUR)

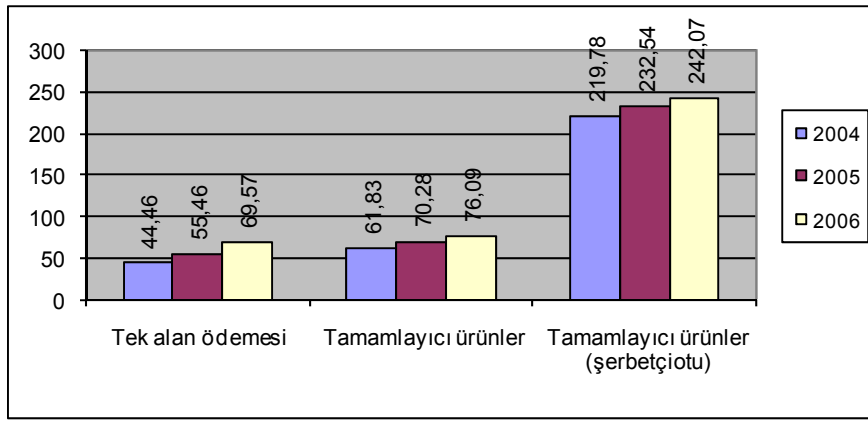
Ödeme türü	2004	2005	2006
Tek alan ödemesi	659,95	823,16	997,48
Tamamlayıcı Ödemeler:	804,99	914,85	957,04
İçeriği			
Şerbetçiotu	0,48	0,51	0,53
Diğer ürünler	804,51	914,34	956,51
Toplam	1 464,94	1 738,01	1954,52

Kaynak: ARMA araştırma sürecinde Kurumdan sağlanan veriler.

Tarımsal üreticilerin doğrudan ödemeler için yaptığı başvuru sayısı 2004’de 1.399.490, 2005’de 1.486.189, 2006’da 1.472.561 olmuştur (ARIMR: 2006). Doğrudan ödemeler çerçevesindeki desteğin miktarı 2004 yılındaki 1464,94 milyon EUR’dan 2006 yılında 1954,52 Milyon EUR’a yükselmiştir.

Doğrudan ödemelerin uygulaması, ARMA’nın İlçe odalarına başvurular ile yapılmaktadır. Başvurular 15 Mart-15 Haziran arasında yapılmaktadır. Çiftçiler başvuru süresinin sona ermesinden sonra 25 gün daha başvuru yapabilmektedirler. Fakat bu durumda, son başvuru tarihinden sonraki her işgünü için kazanmış olduklarından %1 oranında daha az destek almaktadırlar. Doğrudan ödemelerin yapılması için, çiftçilerin iyi tarım uygulamaları yapmaları, çevresel şartlara uymaları ve başvuru formunda belirttiği bütün bilgilerin doğru olması gerekmektedir.

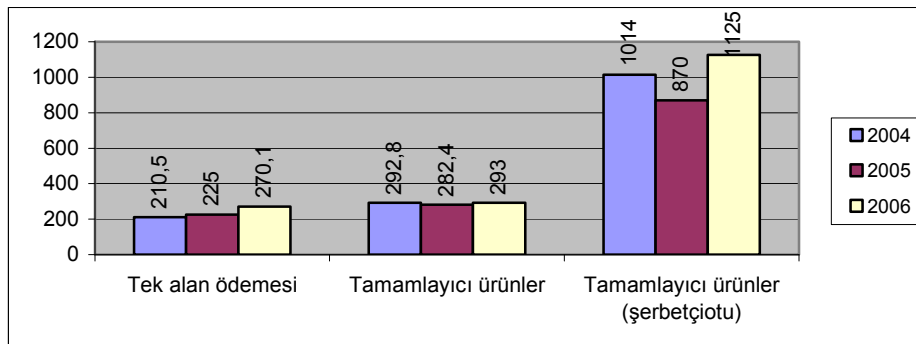
Şekil 9. Hektar Başına Ödeme (EUR/hektar)

Kaynak: ARMA araştırma sürecinde Kurumdan sağlanan veriler.

Tek alan ödemesi ve tamamlayıcı ürünler, adı altında yapılan hektar başına ödemeler 2006 yılında, önceki yıllara göre daha yüksektir. Tek alan ödemesi programında 2004 yılında hektar başına 44,46 EUR olan ödemeler 2006 yılında 69,57 EUR olarak gerçekleşmiştir. Tamamlayıcı ürünler için yapılan hektar başına ödemeler ise 2004 yılında 61,83 EUR miktarından, 2006 yılında 76,09 EUR’ya yükselmiştir.

Şekil 10. Hektar Başına Ödeme (PLN/hektar)

Kaynak: ARMA araştırma sürecinde Kurumdan sağlanan veriler.

Hektar başına alan ödemeleri, EUR kuruna göre ve PLN kuruna göre değerlendirildiğinde destekleme miktarlarının artış veya azalış eğilimleri farklı olarak ortaya çıkmaktadır; EUR kurundan değerlendirildiğinde düzenli bir artış göstermektedir. Ödemeler PLN kurundan değerlendirildiğinde ise benzer düzenli artış görülmemektedir. Tamamlayıcı ürünlere yapılan hektar başına ödemeler 2004 yılında 292,78PLN iken 2005 yılında 282,35 PLN'ye düşmüştür. Bu dalgalanmanın en önemli nedeni olarak PLN'nin EUR karşısında değer kazanması yer almaktadır. Dolayısıyla, tarımsal üreticilere yapılan birim başına alan ödemelerinde, farklı para birimine göre değerlendirmeler farklı sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Ödemelerden faydalanan tarımsal üreticiler kendilerine daha önceki yıllara göre daha az ödeme yapıldığı yönünde tepki gösterirken, tarım politikasını yönetenlerin de önceki yıllara göre çok daha fazla ödeme yaptıklarını savunmaktadırlar. Şekil 9 ve Şekil 10'a bakıldığında tek alan ödemesi programından kesin sonuç çıkartılabilmektedir; burada EUR kuru ve de PLN kurunun her ikisine göre hektar başına ödemede bir artış görülmektedir.

3.3. KIRSAL KALKINMA PLANI

Polonya'nın kişi başı GSYH'sı AB'nin önceki 15 üyesine göre oldukça düşüktür. Kırsal bölgelerde gelir düzeyi farklılığı daha da belirgindir ve AB uyum sürecinde kırsal bölgelerin refah düzeyin artırılması için 2004-2006 Yılı Kırsal Kalkınma Planı hazırlanmıştır. Bu planın gerçekleşmesi için mali desteğin önemli kısmı AB fonlarından sağlanmıştır. Bu destekleme ayrıca AB Ortak Tarım Politikasındaki dönüşümünde bir sonucudur. AB destekleme politikalarında; üretimin desteklenmesinden çok az, gelişmiş bölgelerin gelişmiş bölgelerin gelir seviyesine yakınsamasına yönelik politikalara doğru bir değişim görülmektedir.

Polonya AB'ye yeni üye olan son 10 ülke içinde kırsal kalkınma için AB 'den en fazla miktarda destek olan ülkedir. AB 2007-2013 Kırsal Kalkınma Planını için öngörülen 77,6 Milyar EUR'luk bütçenin %17'sinin (13,2 Milyar EUR) Polonya Kırsal Kalkınma Planı için kullanılması öngörülmüştür. AB den sağlanacak bu destek 25 ülke içerisinde en büyüğü payı oluşturacaktır.

Tablo 6. 2004-2006 Kırsal Kalkınma Planının Mali Destek Tablosu (milyon EUR)

	Genel Harcama	AB Katkısı
Erken emeklilik	640,5	512,4
Yarı-geçimlik tarımsal araziler	376,3	301
Tarımsal üretici grupları	25,4	20,2
Toplam Öncelik A	1042,2	833,6
Az gelişmiş ve çevresel kısıtı olan alanlara yapılan destekler	976,8	781,4
Tarım-çevre ve hayvan sağlığı girişimlerine sağlanan destekler	344,3	279
Tarımsal alanların ağaçlandırılması	101,8	81,4
Tarımsal arazilerin AB standartlarına uydurulmasına yönelik düzenlemeler	243,4	194,7
Toplam Öncelik B	1666,3	1336,5
Teknik destek	34	27,1
Doğrudan ödeme tamamlayıcıları	705,3	564,2
(EC) No 1268/1999 düzenlemesi altında yürütülen projeler	140	105
Toplam diğer faaliyetler	879,3	696,3
Toplam Plan	3587,8	2866,4

Kaynak: Ministry of Agriculture and Rural Development (2004), Rural Development Plan for Poland 2004-2006, Warsaw, s. 11.

Polonya 2004-2006 Kırsal Kalkınma Planı toplam 3,587 Milyar EUR'luk mali destekten oluşmuştur. Bu mali desteğin %80'lik kısmı AB fonlarından karşılanmış ve öncelikli faaliyetlerde planın başlangıç yılına göre önemli artışlar meydana gelmiştir. 2004 yılında Öncelik A için yapılan ödeme 246,1 milyon EUR iken, bu miktar 2006 yılında 357 milyon EUR olmuştur. Bu artışın en önemli nedenlerinden birisi, kırsal bölgedeki çiftçilerin uygulanan projelere duyarlılığındaki artış olduğu söylenebilir.

Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan, kırsal bölgelerin kalkınması için yapılan planların yürütülmesinde, ödeme kurumu yükümlülüğü ARMA'ya verilmiştir, Kırsal kalkınma planlarına bağlı olarak, ARMA'nın sorumlulukları şunlardır (MARD, 2004a):

- Kırsal kalkınma çerçevesinde yer alan işlemlerle ilgili başvuruların kabulü,
- Başvuruların resmi onayı ve başvuruların uygun bir şekilde yapılıp, yapılmadığının kontrolü (idari kontrol ve yer kontrolü),
- Kıstas çerçevesinde destekten yararlananlarla anlaşmanın imzalanması-teknik destek,
- Ödeme yapma yetkisi, aması, haksız yere yapılan ödemelerin tespiti ve geri alınması,
- Tedbirlerin uygulanışının izlenmesi ve raporlanması.

SONUÇ

AB Ortak Tarım Politikasına uyum sürecinde üye ve aday ülkelerin tarım politikalarında yeniden yapılandırılmalar doğal bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır. AB Ortak Tarım Politikası dinamik bir yapıya sahip olup uygulanan politikalar zaman içinde değişikliğe uğramıştır. Kuruluş yıllarında tarımsal arzın artırılması yönelik olan politikalar uygulanmış ve dolayısıyla da yapılan desteklemeler bu yönde olmuştur. 1980'lerde meydana gelen yüksek arz fazlalıkları ve artan bütçe giderleri, uygulanan politikalar üzerinde tartışmaları arttırmıştır. 1992 yılında yapılan McSharry Reformu ile birlikte, desteklemelerin yönü üretime yönelik piyasa desteklemelerinden, doğrudan gelir desteğine doğru bir politika değişimi gerçekleşmiştir. Günümüzde, AB Ortak Tarım Politikasının çerçevesinde yapılan desteklemelerde, bölgeler arası gelir dengesizliğini azaltmaya yönelik kırsal kalkınma planları, çevreye ve insan sağlığına duyarlı tarımsal üretimin yapılması konuları ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla da, desteklemelerden faydalanacak ülkelerin tarım politikalarını bu yönde uyumlaştırmaları gerekmektedir. Uygulanan politikaların amacına ulaşması için etkin tarım kurumlarına ihtiyaç duyulmakta ve mevcut ulusal tarım kuruluşlarında, AB uygulamalarını etkinleştirmek için yeniden yapılanmalara gidilmektedir

Bu çalışmada, AB sürecinde bir tarımsal ödeme kurumu olarak Polonya Tarımın Modernizasyonu ve Yeniden Yapılandırılması Kurumu (ARMA) incelenmiştir. Resmi olarak 1994 yılında kurulan ARMA, kuruluş döneminde sadece ulusal kaynaklı tarımsal ödeme kurumu olarak faaliyette bulunmuştur. Kurulduğunda sadece 94 personelle ve merkezi bir kurum olarak faaliyete başlayan Kurum, günümüzde 11.000 üzerinde personel, 16 bölgesel şube ve 314 mahalli şube ile yerel bölgelere yayılmıştır. Günümüzde de AB fonlarını tarım kesimine aktaran en büyük tarımsal ödeme kurumların birisi konumuna gelmiştir.

ARMA'nın incelenmesini öne çıkaran önem, Polonya'nın AB fonlarından alacağı desteğin, Polonya tarımsal üretimi ve kırsal kalkınmasına aktarılmasında Kurumun gerek bir ödeme kurumu olarak ve gerekse programların yürütülmesinde aldığı etkin görevden

kaynaklanmaktadır. Polonya, AB'ye üye son 10 ülke içinde en fazla kırsal kalkınma desteği alan ülkedir ve AB 2007-2013 Kırsal Kalkınma Planında 13,2 Milyar EUR destekle de 25 üye içinde en fazla desteği alacak ülke olacaktır. ARMA bu programların Polonya'daki uygulamalarında en etkin rolü oynayacaktır.

ARMA'nın özellikle AB'ne 2007'de tam üye ülkeler (Romanya, Bulgaristan) ve aday ülke statüsünde bulunan Türkiye için uygun bir araştırma örneği olduğu söylenebilir. Belirtilen ülkelerin gerek ekonomik, gerekse de tarımsal yapıları, tarımsal verimliliğin daha yüksek olduğu AB 15 ülkelerine göre daha fazla benzerlik göstermektedir. Ayrıca, AB Ortak Tarım Politikasının destekleme programları, üretimi arttırmaktan çok bölgeler arası gelişmişlik düzeyini azaltmaya yönelik olarak ağırlık kazanmaktadır. Dolayısıyla da, AB'ye tam üye ve aday olan gelişmekte olan ülkelerin kırsal kalkınmayı destekleyen etkin kurumlara ihtiyacı vardır. Bu kurumların, AB organları ile iletişimin sağlanması için uzmanlaşmış bir genel merkeze ve ulaşılmak istenen kitleyle iletişimi sağlayacak yerel düzeyde yapılanmalara ihtiyaçları vardır. ARMA'nın bu kurumsallaşma sürecini önemli derecede sağladığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- ARIMR (AGENCJA RESTRUKTURYZACJI I MODERNIZACJI ROLNICTWA) (2006), Dwa Lata Po Akcesji, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Warszawa.
- ARIMR (AGENCJA RESTRUKTURYZACJI I MODERNIZACJI ROLNICTWA) (2007), Trzy Lata Po Akcesji, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Warszawa.
- ARMA (AGENCY FOR RESTRUCTURING AND MODERNIZATION OF AGRICULTURE) (2005), ARMA-Year After Accession, Warsaw, 2005.
- ARMA (2009), agis, <http://www.arimr.gov.pl/>. Erişim Tarihi: 12.01.2009-14.06.2009.
- DANILOWSKA, Alina (2005), The Credit Support System in the Polish Agriculture, The Evaluation of 10 Years Performances, Paper Prepared for Presentation at the 99th Seminar of the EAAE (European Association of Agricultural Economists).
- EUROPEAN COMMISSION (2000), SAPARD: Special Pre-Accession Assistance for Agriculture and Rural Development, DG Agriculture Unit AII.1, Information on Agriculture and Rural Development, Brussels (http://ec.europa.eu/agriculture/external/enlarge/back/sapard_en.pdf).
- EUROPEAN COMMISSION (2001), SAPARD: How the Multi-annual Financing Agreement Works, Reference: MEMO/01/106, Brussels (<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/01/106&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>).
- EUROPEAN COMMISSION (2006), Fact Sheet: The EU Rural Development Policy 2007-2013, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Union Communities.
- LUBLINSKA-KASPRZAK, B. (2005), Institution Building for Rural Development in Poland: Experience with SAPARD and the Post-Accession Measures, Conference of The Rural Development in the Enlarged Europe, Budapest, 18-19 April 2005
- MARD (MINISTRY OF AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT) (2004a), Rural Development Plan for Poland 2004-2006, Warsaw.

- MARD (MINISTRY OF AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT) (2004b), Sectoral Operational Programme-The Restructuring and Modernization of the Food Sector and Rural Development 2004-2006, Warsaw.
- MARD (MINISTRY OF AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT) (2006), Agricultural and Food Economy in Poland, Warsaw.
- MINISTRY OF AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT (MARD) (2004c), Programme Complement for the Sectoral Operational Programme-The Restructuring and Modernization of the Food Sector and Rural Development, Warsaw.
- OFFICE OF THE COMMITTEE FOR EUROPEAN INTEGRATION (2007), Pre-Accession Funds-Polish Experiences, Warsaw (<http://www.polcen.com.pl>).
- RUDNICKI, R. (2009), Demographic Determinants of the Activity of Farms in Poland in the Acquisition of European Union Funds in the Years 2004-2006, Bulletin of Geography Socio-Economic Series N0. 12/20.